

Izhaja

vsak petek z datumom prihodnjega dneva.

Dopisi naj se frankujejo in pošiljajo uredništvu lista „Mir“ v Celovec, Pavličeva ulica št. 7. Osebni pogovor od 10. do 11. ure predpoldne in od 3. do 4. ure popoldne.

Rokopisi naj se samo po eni strani lista napišejo, druga stran naj bo prazna.

Rokopisi se ne vračajo. Dopisom je treba za odgovor priložiti poštno znamko.

MIR

Velja

za celo leto 4 krone.

Denar naj se pošilja točno pod napisom:

Upravništvo lista „Mir“ v Celovcu,

Vetrinjsko obmestje št. 26.

Naročnina naj se plačuje naprej.

Za inserate se plačuje po 20 vin. od garmond-vrste vsako krat.

Glasiilo koroških Slovencev

Leto XXIX.

Celovec, 20. velikega srpana 1910.

Štev. 34.

„Realna politika.“

Pod tem zaglavjem je priobčil pred kratkim nemškonacionalni poslanec Dobernik „Grazer Tagespost“ uvodni članek, v katerem pozivlje Nemce, naj v dosego svojih velikonemških ciljev delujejo na podlagi realne politike, samo sanjarenje in navdušeno govorjenje o nemških idealih še ne privede do cilja.

V čem pa obstoji po Dobernikovih mislih nemškonacionalna realna politika? On pravi v omenjenem članku doslovno: „Ustanovitev nemškega „Schulvereina“ je bilo realno-politično dejanje prve vrste in vse, po tem zgledu urejeno obrambno delo je — če tudi ne v ožjem parlamentarnem pomenu besede — vedno bolj svojega cilja se zavedajoči življenski pojav avstrijskih Nemcev. Rosegger, ta veliki idealist, pesnik, ki s takozvanim političnim življenjem ni v nobenem stiku, je spoznal, da se Nemcem ne more pomagati z lepo donečimi besedami, ampak da samo denar, izraz realnosti, more zavarovati stališče nemškega ljudstva ob jezikovnih mejah z ustanavljanjem in vzdrževanjem nemških šol.

Denar in intenzivno delo nemških obrambnih društev, v tem je zapopadena po Dobernikovih besedah nemška realna politika; s samo politiko v ožjem pomenu besede, s političnimi shodi in govori, to je Dobernikova misel, Slovanom in posebej nam koroškim Slovincem ne bomo prišli do živega, ampak zato je treba denarja, ki je izraz realnosti.

Tako pa ne misli samo Dobernik, in tudi ne samo njegova nemškonacionalna stranka, ne, tako sodijo tudi nemški krščanski socijalci, ki so si zato tudi ustanovili svojo obrambno društvo „Ostmark“, in se je ustanovitev tega društva utemeljevala ravno z razlogom, da se narodna politika ne more uspešno voditi samo v političnih društvih, ampak da je za uspešno narodno politiko treba tudi obrambnih društev, kjer bi naj bili Nemci organizirani do zadnjega moža.

Kak nauk pa sledi iz te nemške politike za nas. Predno si odgovorimo na to vprašanje, predočimo si prav živo dejstvo, da Nemci in njihova posest pravzaprav niso nikjer ogroženi, najmanj

pri nas na Koroškem, da torej Nemci obrambnih društev v pravem pomenu besede ne potrebujejo, da jim marveč ta služijo edinole v ponemčevalne namene; „germanizacija je smoter nemškega obrambnega dela“, tako so poudarjali Nemci sami na shodu nemških obrambnih društev v Gradcu leta 1907.

Torej v čem naj obstoji naša realna politika? Nemci nas napadajo z varnih pozicij — oficijelno nemštvo jih tudi krije —, mi smo napadeni del, ogroženi, prepuščeni samim sebi; Nemci so številnejši in tudi gospodarsko močnejši, kakor mi...

Pri teh dejanskih razmerah nam ne preostaja drugega, kakor da rečemo: Slovenska realna politika obstojaj v neprestanem, intenzivnem, preišljénem obrambnem delu! Vsaj na Koroškem bi vsaka druga postranska politika pomenjala „šport“, katerega si koroški Slovenci v teh resnih časih ne moremo privoščiti.

Oglejmo si samo nekoliko za nas nad vse nevarno delovanje nemškega „Schulvereina“, in videli bomo takoj, koliko imamo nujnega obrambnega dela.

Ko se je meseca aprila 1907 vršilo v Gradcu zborovanje nemških obrambnih društev, je predsednik „Schulvereina“ izrekel o tem društvu naslednje: Nemški „Schulverein“ je postal sila. Njegovo delovanje nas upričuje zato... Kaj je vse storil nemški „Schulverein“, dokazuje sto in sto šol od Krkonosov pa do Adrije, naznanjajo tisoči in tisoči goldinarjev.

Ako pa govorimo o delu „Schulvereina med nami koroškimi Slovinci, ne smemo pozabiti omeniti nekega posebnega načina, po katerem se to društvo vedno globokeje zajeda v meso koroških Slovencev. V svojih računih izkazuje vsako leto velike svote kot podpore k šolskim stavbam (Schulhausbautenunterstützungen); tako se je za letošnje leto dovolilo iz Roseggerjevega sklada takih podpor samo za Koroško 99.000 kron. In kako se dele potem take podpore? „Schulverein“ deli take podpore, kakor samo ob sebi umevno, ne brez-pogojno. Vpliva se na jezikovno uredbo šol, obveže se na nekak moralčen način občane, ker jim ni treba plačevati tako visokih šolskih doklad, da volijo v gotovem smislu.

Ne da se preračunati, koliko škode je nam Slovincem na ta način napravil nemški „Schulverein“; marsikatera občina bi bila še danes v slovenskih rokah, ako bi „Schulverein“ ne bil posegel vmes.

Polje za realno politiko je široko, obrambnega dela je dovolj; a kje vzeti denarja, ki je izraz realnosti? In vendar ga moramo imeti!

Dveletna vojaška služba.

Mnogo se je že pisalo in govorilo o dveletni vojaški službi. Brezdvomno bi bila preosnova vojaške službe v tem smislu velevažnega pomena za naše kmetijstvo in obrtništvo.

Sedanja triletna doba odtuji mnogo najboljših in najkrepkejših delavskih moči svojemu prejšnjemu poklicu. Mnogo naših kmečkih in obrtniških fantov vstopi po dovršenih vojaških letih k raznim uradom, k železnici, ali pa služi prostovoljno nekaj let več, da dobi potem certifikat za poduradnika. S tem pa sta oškodovana naš obrtni in kmečki stan, ki izgubita na ta način mnogo najizbornejših delavcev, tako da postaja pomankanje delavstva pri teh dveh stanovih že skoro neznosno.

V avstrijskem parlamentu je razpoloženje za dveletno službovanje ugodno. Vse ljudske stranke čutijo in uvidevajo, kako upravičeni so glasovi izmed ljudstva, ki zahtevajo dveletno vojaško službo.

Da še ni prišlo do sprejema tozadavnega zakona, je več vzrokov. V prvi vrsti so ovirali sprejem prejšnji vladajoči krogi na Ogrskem. Na odobrenje dveletne vojaške službe so stavili take zahteve, da bi potem o kaki skupni armadi ne bilo več ne duha ne sluha. Sedaj je na Ogrskem druga vlada, ki se vsaj navidezno silno trudi za skupnost monarhije, in je pričakovati, da tudi na vpeljavo dveletne vojaške službe ne bo stavila nesprejemljivih zahtev.

Razun zaprek, ki so se stavile od ogrske strani, je težka ovira tudi praznota, ki vlada v naših državnih blagajnah. Dveletna vojaška služba bi obremenila naš poračun s približno 90 milijoni kron na leto. Ker so državne kase že itak prazne, in ker stroški aneksije Bosne in Hercegovine niso

Podlistek.

Na poučnem potovanju.

(Strokovnjaško poročilo.)

Živimo v dneh poučnih potovanj. Eni potujejo in proučujejo švicarske bike, drugi tirolski sir itd. In meni se je proti moji volji poverila naloga, da grem na potovanje in proučujem in doženem, ali je res, da v novejšem času serum proti osepnicam more učinkovati edino le — na nemški podlagi. Za medicince vseh dežela je sicer meni v proučevanje stavljeno vprašanje že zdavnaj „premagano“ stališče, in tudi zame, ali kaj hočem, sem si mislil, če bom tudi prisiljen negativno poročati, slepa pokorščina se mi bo tudi štela v zaslugu.

Vzdignil sem se torej in se napotil k enemu izmed tistih mož-značajev, — po nemško bi se reklo svojeglavnih trdovratnežev — ki si ne puste osepnic „nemško“ staviti.

Vstopim v vlak, sprevodnik mi odpre poseben oddelek in predstavi nekega tam sedečega državnega poslanca, ki me nad vse prijazno povabi v svoj „ekstrakabinet“, kakor je sam rekel.

Jaz v prvi vrsti kot medicince, kot nepolitik in neparlamentarec sem se z nekim strahom vsedel zraven parlamentarnega moža. A v resnici neprisiljena prijaznost parlamentarca mi je vzela hitro ves strah, živahen razgovor se je pričel med nama sam ob sebi o različnih polpreteklih

parlamentarnih zadevah. Kot medicincec in vrhu tega na poučnem potovanju sem vprašal v teku pogovora dobrodušnega poslanca, kako kaj stoji na Dunaju zdravstvene, sanitarne razmere, in ali je res, da imajo v novejšem času politične oblasti v zakupu osepniški serum, katerega potem, kakor se jim zdi, denaturirajo na pr. tudi v nemškem smislu, in nam medicincem potem šele takega v porabo pošiljajo.

„Pojte rakom žvižgat“, zagrmil užaljeni parlamentarec nad menoj. „Vi se hočete norčevati iz mene, državnega poslanca, in po meni iz cele državne zbornice, ki je gotovo „die oberste Sanitätsbehörde“, in kateri se v tem oziru ne more ničesar očitati. Z Vami ne govorim več!“

Vlak se ustavi, sprevodnik izkliče mojo postajo; prav oddahnil sem se, ko sem bil zopet na prostem, iz nevarnega obližja razjarjenega parlamentarca.

Nadaljujem potem svoje poučno potovanje; po hudih ovinkih dospem po svojih mislih v bližino cilja, vprašam tedaj na potu stoječega moža, kje da stanuje oni trdovratni človek, ki si ne pusti osepnic „nemško“ staviti. Nobenega odgovora; vprašam nemško: „Wo ist Techelsberg?“ „Ach was“, se mi odgovori „Techelsberg ist da, und ist überall.“

„Kam sem pa zašel“, sem si mislil, „ali sem res med onimi pristnimi Germani, katerih sveto pismo se začinja z besedami: V začetku je Bog vstvaril svet, in ves svet je bil germanski!“

Moža poučim in rečem, da poznamo v Celovcu samo en kraj tega imena, in da sredi tega kraja stoji ena cerkev.

„Ach so, Sie meinen St. Martin, das ist gleich da droben bei der Kirchen.“

Ne dolgo po tem pogovoru sem že imel srečo in čast sedeti pred onim možem, na katerem sem imel proučevati učinkovanje „nemškega“ osepniškega seruma.

Mož je napravil na me na prvi pogled najboljši utis, nič trdovratnega in svojeglavnega ni bilo videti na njem, nasprotno, raz njegov okrogli obraz je odsevala pristna flegmatična dobrodušnost.

Toda prehitro sem sodil! Komaj sem razložil možu namen svojega potovanja, proč je bilo z vso dobrodušnostjo, in sangvinični in kolerični temperament sta se v možu začela boriti za prvenstvo.

Mož je v resnici vzkipel skoči po konci, hiti v sosednjo sobo, se hitro vrne in vrže na mizo pred me nek „Zeugnis“ in začne slovesno-jezno:

„Tu imate moj „Impfungszeugnis“ in potem pogledajte meni v obraz. „Impfungszeugnis“ izpričuje, da so se mi osepnice stavile in da so se tudi prijele, in moj obraz dokazuje, da sem vkljub Vaši osepniški vedi moral osepnice tudi preboleti, — kolikokrat se pogledam v ogledalo in vidim svoja vsled osepnic razorana lica in se spomnim svojega nekdanjega gladkega obraza, tolikokrat se jezim na Vaš serum . . .“

„Pomirite se, gospod“, prekinem jeznega moža, „vselej ta serum ne učinkuje, morebiti kot otrok niste bili disponirani, dispozicija pa igra, kakor veste, v medicini veliko ulogo.“

„Kaj disponiran, Vi me hočete disponirati še k večji razdraženosti! Ali povem Vam čisto

mlečni produkti. S potrebo vedno večje množine živil pa se pojavlja vprašanje, ali je Avstriji mogoče z naraščajočo produktivno zmožnostjo kmetijstva ustreči naraščajočemu konsumu. Navesti hočemo nekoliko podatkov o avstrijski živinoreji, da dobimo z ozirom na preteklost jasen pogled v sedanji položaj.

Vprašanje je, ako narašča v Avstriji živinoreja sorazmerno z naraščanjem prebivalstva. Leta 1869. je imela Avstrija 20,217.531 prebivalcev, goveje živine pa 4,435.277 glav. Leta 1880. je narastlo v Avstriji prebivalstvo na 22,144.244 oseb. Število goveje živine pa je znašalo 8,565,077. Leta 1890. je narastlo število prebivalstva na 24 milijonov in število živine na 8,643.936 glav. Leta 1900. je bilo v Avstriji 26,250.707 ljudi, živine pa 9,507.626.

Iz tega je razvidno, da je v prvem desetletju narastlo število živine neprimerno bolj kot pa število prebivalstva. V drugem desetletju ni živinoreja sorazmerno naraščala s številom prebivalstva in šele v tretjem desetletju je približno živinoreja stopila v isto vrsto s pomnoženim številom prebivalstva.

Gotovo je, da bi se v Avstriji dalo doseči veliko večje število goveje živine, ako bi se živinoreja tako gojila in množila, kot se je v Švici in Nemčiji. Potem bi imeli mi 15 milijonov glav živine, kar bi bilo več kot potrebno, da bi se pokrili ves konsum mesnih in mlečnih produktov.

Razvoj živinoreje v Avstriji v letih 1880, 1890 in 1900 pa izkazuje tudi še druge številke. Poleg goveje živine imamo tudi konje, ovce, koze in prešiče. Število konj je narastlo od leta 1880. do 1900. za nekoliko manj kot 20 odstotkov. Število ovac se je zmanjšalo za 30 odstotkov, število koz je ostalo približno enako, prešičereja pa se je pomnožila za 40 odstotkov. Pri tem vidimo, da se je ne glede na ovce in koze povzdignila z govedo tudi enako ostala živinoreja, pri prešičih pa se je pokazal celo veliko večji odstotni prirastek.

Gotovo je tudi res, da bo prebivalstvo tudi nadalje naraščalo. Ako bo pa naraščala tudi živinoreja, je odvisno od izrednih razmer. Ena največjih ovir živinoreje je pač pomanjkanje ljudi, kar ovira marsikje kmeta, da bi vzdrževal toliko proizvajava krme.

Z ozirom na preteklost pa se more kljub vsem tem neugodnim razmeram sklepati, da je avstrijska živinoreja napredovala z ozirom na količino, in v kakih zadnjih 10 ali 20 letih gotovo še bolj z ozirom na kakovost. V kmetijstvu pač prodira vedno bolj misel, da vrednost živine ni ravno v velikem številu, da povišuje vrednost živinoreji veliko bolj kakovost kot pa količina.

Upanje je, da se bo sedaj še bolj povzdignila živinoreja v Avstriji s pomočjo milijonov, ki jih bo dala vlada kot nadomestilo za sklenjene pogodbe z balkanskimi državami. In kljub temu, ako se v neagrarnih krogih pojavlja mnenje, ki je protivno proti dovoljeni odškodnini kmetijstvu, se more vendar reči, da bo imelo mogoče kmetijstvo končno manj koristi, ako se zveča njegova produktivna zmožnost, kakor pa prebivalstvo samo. Mislimo, da je edino pravo mnenje, da prinaša vsak milijon, ki ga porabimo za zboljšanje produktivne zmožnosti kmetijstva, bogate obresti v hišo najmanjšega delavca.

Krma in cena živine.

Zadnje dve leti je kmetu trda predla zaradi krme. Letos se je preobrnilo, krme je dosti, morebiti še več, kot se je pričakovalo. Seveda to še ne pomenja splošno dobre letine, ker so se v mnogih pokrajinah bili kmetje vkljub svojemu upanju razočarani, ker je slabo vreme zelo oviralo košnjo ter jo tudi podražilo. Vkljub temu pa se more reči, da je bila prva košnja izredno bogata in da je upanje za drugo košnjo še vedno veliko. Mnogo kmetov more reči, da je bila letošnja prva košnja toliko, kakor vsa lanska.

Leta 1907. se je pridelalo v Avstriji 139 in pol milijona meterskih stotov krme. To množino pa bo gotovo letošnje leto znatno prekoračilo.

Sedaj pa se je pokazala druga težava. V zadnjih letih so bili avstrijski kmetje prisiljeni vsled pomanjkanja krme, da so zmanjšali število svoje živine. Leta 1908. in 1909. se je morala prodati živina skoro za slepo ceno. Zaradi dobre košnje pa moramo računati, da bo na živinske semnje pripeljano veliko manj živine, ker bo kmetom mogoče, da rede doma večje število govedi kot prejšnja leta. Vsled tega se bodo zelo zvišale cene živine (tudi s pomočjo špekulantov), ter so se v nekaterih krajih tudi že zvišale.

S tem pa ni samo prizadet konzument, ampak tudi kmet sam, ki bo skušal pomnožiti svojo živino in jo bo moral drago kupovati. Pri pomanjkanju denarja v kmetijstvu pomenja to že samo na sebi veliko težkočo. Na eni strani rabi

kmet denar v gospodarstvu, na drugi strani naj pa še nakupuje drago živino.

Vendar pa bo ugodna košnja vkljub vsemu temu zelo dvignila živinorejo. Na Ogrskem, kjer nam more biti državna skrb za povzdigo kmetijstva kot zgled Avstriji, je izdalo poljedelsko ministerstvo že odlok, ki opozarja na to ugodno prilagoditev. V najkrajšem času se bo začelo na Ogrskem vse gibati, da pomnože svojo živinorejo. Pri tem polaga ogrsko poljedelsko ministerstvo posebno važnost na vzgojo bikov in telic, da se okrepi plemenska živina.

Na Avstrijskem bi se moglo istotako mnogo storiti v tem letu za živinorejo, posebno ker ima vlada letno na razpolago šest milijonov kron, ki so določeni samo za živinorejo. Velik korak naprej bi se mogel storiti za živinorejo, ker je tetos dovolj krme. Seveda bi bilo v prehodnem času nekoliko težavno za konzumenta in producenta, ker bi se pač podražila živina, ako bi se je ne pripeljalo toliko na trg kot doslej in ker se tudi v kmetijstvu zelo rabi denar. Pomnožitev živinoreje je tudi za kmeta precej kočljiva stvar, ker se zgodi v času, ko je živina draga in se ne ve, ako kmet ne bo prisiljen prihodnje leto prodati živino za nizko ceno vsled neugodne košnje. To bi bila za posamezne kmete znatna izguba. Vkljub temu pa bi se moralo to poizkusiti. Pravijo, da se ničesar ne doseže, ako se ničesar ne upa. Ob času dobre košnje pa bi se moralo tudi porabiti priliko, da se loti kmet intenzivnejšega gospodarstva, ter se pripravi tudi za vse slučaje v prihodnjem letu.

Politične vesti.

Občinske volitve v celjski okolici

so razpisane na prihodnji pondeljek in torek dne 22. in 23. avgusta; volitve se bodo vršile v znamenju najhujšega boja. Občinsko zastopstvo je bilo dosedaj v slovenskih rokah, a Nemci iz celjskega mesta delajo sedaj z vsemi silami na to, da bi prišla občina v nemške roke. Najhujši nasprotni agitatorji so celjski mestni uradniki. Zakaj pa? Ti najboljše vedo, da znašajo dolgovi celjskega mesta blizu tri milijone kron, treba bo torej mestne doklade znatno zvišati za plačevanje obresti dolgov, hočejo tedaj dobiti okoliško občino v roke, da bi od nje odtrgali tiste dele, ki plačujejo največ davka; predno bi pa najboljše dele od občine odtrgali in lačnemu mestu priklopili, bi pa občino še dobro izkoristili v svoje nemške namene.

Sebični in ponemčevalni nameni bodo gonilna agitacijska sila na strani Nemcev. Koroški Slovenci pa vkljub temu upamo na srečen izid pomembne volitve; štajerski Slovenci so navajeni zmag; iztrgali so posili-Nemcem svoj Št. Ilj, za njim svojo Pesnico, vzdržali bodo sedaj tudi svojo celjsko okolico!

Kranjsko. — Volilna dolžnost.

Dopolnilna državnozborna volitev na Belokranjskem vsled odložitve državnozbornega mandata državnega poslanca in deželnega glavarja Frana pl. Šukljeta, je razpisana na dan 18. oktobra 1910, morebitna ožja volitev pa na dan 25. oktobra 1910. — Zanimiva je ta volitev zaradi volilne dolžnosti. Vsak, ki ima po § 4. volilnega reda za državni zbor pravico, v vojvodini Kranjski voliti, je dolžan ob volitvah udov poslanske zbornice državnega zbora, ki se vrše v vojvodini Kranjski, priti določene volilne dni v času, predpisanem za glasovanje, k volilni komisiji in oddati svojo glasovnico. Kdor se brez upravičenega razloga odtegne svoji volilni dolžnosti, se kaznuje z globo od 1 do 50 K. Pri nas na Koroškem, kjer je nemški „Fortschritt“ doma, bomo morali še dolgo čakati na tako v resnici napredno postavbo, kakršno že imajo „nazadnjaški“ (?) Kranjci.

Hrvaški sabor

je sklican na dan 22. avgusta, a ne k daljšemu zasedanju, ampak samo k eni seji, da se naznani poslancem kraljevi reskript, s katerim se razpušča sabor. Za volitve se že vse pripravlja; ban Tomasič hoče volitve izvesti po ogerskem vzorcu.

Književnost.

Popolna slovnica esperantskega jezika. Priredil in založil Ljudevit Koser, Juršinci pri Ptuj. Cena 1:20 K (po pošti 10 vin. več). Druga izdaja. Tiskal C. Albrecht v Zagrebu. 1910. 8°, 116 strani. — Prva izdaja je razširila zanimanje za esperantno stvar po celi domovini, druga izdaja pa naj služi pred vsem kot učilo voditeljem esperantnih tečajev, ki jih naj otvorijo naši agilni somišljeniki tekom prihodnje jeseni in zime. V

tej izdaji so izginile neprijetne napake, ki so jih zagrešili v 1. izdaji hrvatski stavci. Mesto epiloga je daljši predgovor in kratek pregled slovnice. Vsak naročnik dobi zastoj letak ter majhno slovnico in slovarček, ki obsega skoraj 2000 besed. Knjiga se dobiva v vseh slovenskih knjigarnah in v založništvu esperantskih knjig Ljud. Koser, Juršinci pri Ptuj, Štajersko.

Euchiridion Liturgicum. Josephus Erker. Druga pomnožena izdaja. (1910.) 503 str. Cena 4 K 60 v, vezani knjigi 5 K 80 v. — Erkerjev Euchiridion Liturgicum je po celem katoliškem svetu v duhovniških krogih, bogoslovskih učnih zavodih in v dušnopastirski praksi kot najzanesljivejše delo glede obredov pri sveti maši na najboljšem slovesu. Ker pa so se tekom let na liturgičnem polju izvršile marsikatere izpremembe, je bila druga pomnožena sedaj izišla izdaja tega dela nujno potrebna. Druga izdaja Erkerjevega Euchiridiona je zelo pomnožena, ker je pisatelj uporabil vse dekrete rimske kongregacije obredov do najnovejših in se ravnal po reviziji, ki jo je kongregacija izvršila pri takozvani Gardelinijevi zbirki dekretov in novi izdaji Decreta Authentica. Druga pomnožena izdaja Erkerjevega Euchiridiona spada med klasična dela te vrste. Dobi in naroči se pri „Katoliški Bukvarna“ v Ljubljani, ki je delo založila.

Največja trgovina z oblačilnim blagom v Celovcu.

Zaradi poznejše oddaje trgovine redka prilika: Akoravno se je zadnji čas blago silno podražilo in se bo še veliko podražilo, prodajam od 10. februarja 1910 začetni blaga za več kot 250.000 kron pod tovarniško ceno. Za trgovce in krošnjarje, krojače in šivilje še poseben popust. Prosim za obilni obisk. Z odličnim spoštovanjem

Anton Renko, posestnik,

ogel Kramerjeve ulice in Novi trg v Celovcu.

Kaj je novega po svetu.

Nemščina in Francozi. Kdor misli, da se drugi narodi tudi tako radi in z vnemo učijo nemškega jezika kakor tisti v Nemce zaljubljeni Slovenci, se zelo moti. Nemški se dandanes le tisti uči, ki je k temu ali prisiljen ali pa v nemščino slepo zarukan. Drugi narodi, na pr. Čehi, Rusi, Poljaki, Madjari, Italijani itd. se učijo najrajši francoskega jezika, ki velja še dandanes za najelegantnejši jezik na svetu. Zato se ga tudi učijo Nemci sami in vsled tega računajo, da se bodo Francozi tudi učili nemški. Toda te nade se Nemcem nočejo uresničiti. Zakaj? Zato ker je Nemščina za vse narode, izvzemši morebiti nas Slovence, zelo težek in velikobeseden jezik. Da je to resnica, navedemo tukaj sodbo o nemškem jeziku, ki jo je napisal Francoz A. Albert-Petit v „Journal des Débats“ dne 4. maja t. l. in ki se glasi: „Kaj je vzrok neuspehom v poučevanju modernih tujih jezikov? Morda dejstvo, da se je odmerilo nemščini prvo mesto ter največ časa? Skoz 40 let se dobre tri četrtine dijakov uči nemščino, in vendar ni vzroka, proučiti se temu jeziku, ki se izven svojih jezikovnih mej nikjer ne govori. Nemščina se nikjer ni mogla trajno ukoreniniti ali ob Sredozemskem morju, ali v Ameriki, in tej nerazširjenosti je vzrok njena težka priučljivost. Ona je starovečna in polna težkoč, njeni stavki so zelo dolgovezni in strašno zamotani, njen slovar vsebuje abstraktne in dvoumne izraze (besede). Nemščina je anakronizem v naši razčlenjujoči (analizujoči) dobi. Tak jezik se ne govori z užitek in se rabi v svetovnem prometu le, kadar ni dovoljen francoski ali angleški jezik.“ Tako sodijo drugi narodi o nemškem jeziku in naši zatelebani nemškutarji pa smatrajo znanje nemščine za življenjski pogoj. Pustimo jim veselje!

Koliko nese loterija državi? Leta 1909. se je stavilo v loterijo 96,748.150krat, in sicer kron 36,867.151. Povprečno odpade torej na eno stavbo 38 vin. V razmerju s prebivalstvom po stanju 31. decembra 1908 (27,995.896 duš) je prišlo na eno glavo 3:5 stav v vrednosti K 1:31. Zadelo se je v loteriji 1,351.766krat v skupni vrednosti K 20,206.094. Dočim pride na sto stav le 1:4 dobitkov, obsega vrednost dobitkov 5:8 odstotkov od vseh stav. Ako zmanjšamo znesek stav za znesek dobitkov dobimo čiste dohodke K 16,661.057, ki pa kajpada niso enaki čistemu dobičku iz loterijskega monopola. Odšteti se namreč morajo še upravni stroški, ki so bili za leto 1909. proračunjeni na K 2,215.150, torej znaša čisti dobiček iz loterije leta 1909. K 14,445.907. V tem letu je bilo 3100 loterijskih kolektur. Ako pri-

merjamo dohodke prejšnjih let z navedenimi dohodki, vidimo le malo sprememb, da je pomen loterije za prebivalstvo kakor tudi za finančno gospodarstvo države že več let skoro nespremenjen.

Otroke ohraniti zdrave je mnogo lažje, nego obolele ozdraviti. Kdor hoče otroke obvarovati nevarnih poletnih boleznih: griže, driske, črevesnega katarja itd., naj jih hrani s prizanim „Kufek“, ki se pri zdravih in na želodčnemu črevesu bolnih kakor tudi pri slabotnih, v razvoju zaostalih otrocih enako izborno obnese.

Uboji socialnodemokratski voditelji. K onim socialnodemokratskim voditeljem, ki sicer nimajo še lastne vile, imajo pa kljub temu res prave buržoazne dohodke, spada tudi eden izmed voditeljev češke socialne demokracije v Brnu, po imenu Karol Vanek. Ta proletarec ima kot tajnik splošne bolniške blagajne 4000 kron plače na leto, kar pa mu je premalo. Zato si prekrbuje, kakor poroča „Proletar“, z izdajanjem lastnega lista, da prosjači za ta list inseratov pri vseh onih trgovcih, ki so dobavitelji bolniške blagajne, pri kateri je on tajnik. Da dobavitelji z ozirom na to ne prodajajo bolniški blagajni svoje blago ceneje, je umljivo. Da taka dvojna služba socialnodemokratskega voditelja ni vredna pohvale, je gotovo. Kaže pa jasno, kako časte sodrugi boga „Vzemi“.

Nazadovanje socialdemokratskih strokovnih organizacij. Kakor pri ostalih socialdemokratskih strokovnih organizacijah, je nazadovalo tudi število članov v socialnodemokratski zvezi lesnih delavcev, in sicer nič manj kot za 2631 članov, med temi samo na Češkem za 850 in na Dunaju za 809. Tako so socialni demokrati na istem stališču kot leta 1906. Med tem pa se dviga število članov krščanske zveze lesnih delavcev od leta do leta ter je šele pred kratkim v večjih krajih izpeljala gibanje za večje plače s popolnim uspehom. Premožanje socialnodemokratske zveze se je znižalo za 76.800 K. Stavkarski zaklad se ni samo popolnoma posušil ob zadnji stavki lesnih delavcev na Dunaju, temveč so morala tudi posamezna društva precej globoko počesi v žep. Če pa se tudi pri tej socialnodemokratski organizaciji pokažejo separatistične težnje, bo to zanjo katastrofalnega pomena.

Socialni demokrati kot delodajalci. V Brnu zahtevajo kopališki uslužbenci večjo plačo. Gre se v tej zadevi za dva zasebna zavoda in za zavod splošne bolniške blagajne, ki ga upravljajo socialni demokrati. Da bi bolje podprli svoje zahteve napram zasebnima zavodoma, so se obrnili socialnodemokratsko organizirani kopališki uslužbenci najprej na predsedstvo splošne bolniške blagajne. Četudi je kopališki odbor priporočal zahteve delavstva, jih je predsedstvo odklonilo v principu. Delavstvu se je odgovorilo, da bo predsedstvo priporočalo njegove zahteve novemu predsedstvu, ki se mora voliti. Ko se je delavce opozorilo, da se na ta način otežuje njihov boj ter zavlačuje rešitev njihovih zahtev, je izjavil predsednik blagajne končno, da ni v stanu ustreči željam uslužbencev zaradi sporov med rdečimi separatisti in centralisti. Šele ko se je brnska strokovna delegacija pečala z zadevo in je izrekla predsedništvu splošne bolniške blagajne svoje ogorčenje ter ga istočasno pozvala, naj stvar uredi, se je po trimesečnem zavlačevanju izročilo vsakemu uslužbencu novo delavno in plačilno pogodbo, organizaciji sami pa se niti ni odgovorilo. Ako bi tako delal kak zasebni podjetnik, bi planili socialni demokrati na „izkoriščevalca“ kakor volkovi.

Preganjanje kristjanov na Turškem. V pokrajini Havran v Siriji na severovzhodni strani Mrtvega morja so divji mohamedanski Druzi pred kratkim poklali 600 kristjanov. Turška vlada je v Malo Azijo poslala 8 bataljonov vojakov, da kaznujejo zločince. V Siriji prebiva dvoje rodov, Maroniti, ki so kristjani, in Druzi, ki so mohamedanci. Ti smrtno sovražijo krščanske Maronite L. 1858 so Druzi napadli krščanske naselbine in poklali v Damasku med 9. in 16. julijem 6000 kristjanov. To je v posebni povesti prav lepo opisal pisatelj Spilman. Od tedaj je preteklo 50 let. Pokrajina Libanon, kjer je bilo središče kristjanov, je postala samostojna deželica pod krščansko vlado. Vsled tega so se Druzi izselili drugam, posebno v deželico Havran. Tu sem ni segala šibka roka turške oblasti in počeli so, kar so hoteli. Najrajši so morili in ropali kristjane. Turška vlada se je že dolgo pripavljala, da ukroti Druze, sedaj pa, ko je bilo poklanih zopet 600 kristjanov, hoče Druze resno kaznovati in napraviti enkrat za vselej mir.

Vzoren zrakoplov. Američani, ki so gradili vlado Zveznih držav, da ne tekmuje z evropskimi deželami v dovoljevanju večjih svot za

razvoj letalnih stojev, so bili prijetno iznenadeni, da je dr. William Christmas iz Washingtona izumil zrakoplov, ki ga sedaj ameriški vojni department preizkuša z izrednimi uspehi. Christmasov zrakoplov se sam balansira ali drži v ravnotežju ter je celo stalnejši v viharjem vremenu, nego v popolnoma mirnem ozračju. Dvigniti je vstanu 1500 funtov in bo nosil dva moža navadne teže kakih 300 milj. Največja prednost njegova pa je v tem, kakor zatrjujejo preizkuševalci tega čudovitega stroja, da se ne more prevrniti nazaj pri dvigu in da lahko plava v zraku dalje časa, čeprav se stroj ustavi, ne da bi v divjem padcu treščil ob zemljo. Če so vse trditve o tem zrakoplovu resnične, potem gotovo znači dosego primeroma popolnega zrakoplovstva z najmanjšo nevarnostjo. Tak zrakoplov bi se lahko oborožil z lahkim topom, zagotavljačim natančno pomerjanja in streljanje z najhujšimi raznesili. Kako naj bi se kak „dreadmouth“ ali celo brodovje morskih velikanov branilo proti takim napadom?

Najvišja starost raznih živali. Morski kit ali som doživi lahko tisoč let, labud 300 let, orel 100 let, lev 70 let, konj 30 let, krava 20 let, medved 20 let, pes 20 let, mačka 15 let, lisica 15 let, ovca 10 let, veverica 8 let, zajec 7 let.

Kokoši pa sploh dolgo ne živijo, ker jih ljudstvo še pred letom starosti kaj rado povžije, če so pri rokah.

Ptiči in letalni stroji. Največja brzina, ki se je dosedaj dosegla z letalnimi stroji, znaša 100 kilometrov na uro. Vprašanje je, če so letalni stroji dosegli brzino poleta ptičev. Prepelica poleti na eno uro 80 kilometrov; golob in leteči stroj imata enako brzino. Orel more preleteti na uro 120 kilometrov. Lastavica preleti 250 kilometrov na uro. Neka druga vrsta lastavic preleti na uro 317 kilometrov. Najhitrejše pa leta sokol, ki doseže izredno brzino.

Žganjepitje med Nemci in Slovani. Nemški listi priobčujejo statistične podatke, koliko se porabi alkohola med Nemci in Slovani. Ti podatki kažejo, da zaužijejo splošno Nemci več žganja, kakor Slovani, zlasti zadnja leta je zauživanje žganja med Poljaki, posebno pa med Čehi in Jugoslovani znatno padlo, temu nasproti pa se je med Nemci silno povečalo. Nemški listi naglašajo, da tiči v tem dejstvu velika nevarnost za Nemce, češ, da so Nemci mogli doslej Slovane z uspehom germanizirati, samo zavoljo tega, ker niso imeli Slovani v sebi dovolj odporne sile baš zaradi prevelikega uživanja alkohola. Sedaj pa se položaj menjava. Čas bi bil!

Mlado in cvetoče,
zdravo in veselo

nemore ostati nobeno deklet in nobena gospodinja, katera se mora mučiti leta in leta v kuhinji in v gospodinjstvu pri pranju in umivanju s slabim milom. — Pri porabi

Schicht-ovega
mila

se varuje roke in doseže hitro,
brez truda in napora snežno belo
perilo.

Hranilne vloge

se obrestujejo po 5%.
Izdaja hranilnih znamk.

Avstr. hranilno, kreditno in stavbeno društvo

reg. zadr. z omej. por.
Centrala Dunaj, VI., Theobaldgasse 4.

Državna
kontrola.

Domači hranilniki

se oddajajo brezplačno.

II. izkaz prispevkov za spomenik velikima slovenskima skladateljema in rodoljuboma bratoma dr. Benjamin in dr. Gustav Ipavic, katere so nadalje darovali:

† Gosp. Karol Kveder, Št. Jurij, K 3—; gospice: Malči Nendl-nova nabrala od Zaltanov K 8-70; Emilija Jelovšek, Šentjur, K 4—; Amalija Sket, Šentjur, K 2—; Albina Böhm, Šentjur, K 2—; šentjurski pevski zbor prebitek od Ipavčevga koncerta v Šentjurju ob j. ž. K 70-89; g. Juro Hrašovec, Celje, 10 K; g. Juro Detiček, c. kr. notar, Celje, 20 K; g. dr. Jurtela, odvetnik, Ptuj, 25 K; gdč. Marica Novak, poštarica v Šmihelu nad Pliberkom, 3 K; g. Ignac Šijanec, nadučit., Gornji grad, 2 K; gosp. Benjamin Ipavic, zdravnik v Ljubljani, 50 K; gdč. Jetica Škrlec za slovensko pevsko društvo v Ljutomeru 10 K; šentjurski pevski zbor prebitek Ipavčevga koncerta v Šmarji pri Jelšah K 16-91; Posojilnica, Šmarje pri Jelšah, 50 K; g. Rudolf Stermecki, Celje, 2 K; g. I. Zdošek, nadučit. v p., Celje, 5 K; A. Jurca in sinovi, Ptuj, 10 K; Robert Diehl, Celje, 5 K; cenj. obirelj Sket, Dramlje, 25 K; g. dr. Josip Serbec, Celje, 20 K; g. Anton Kolarič, profesor, Ptuj, 4 K; gosp. Mihael Levttik, Celje, 2 K; g. Josip Schmaruzer, nadzornik, Maribor, 2 K; g. dr. Lud. Filipič, Celje, 20 K; gosp. H. Schreiner, ravnatelj učiteljskega, Maribor, 5 K. — I. izkaz 530 K. — Torej skupaj K 907-50.

Vsem p. n. darovalcem se izreka javna zahvala, ter se prosi za posnemalce. Prosimo še znovič, da naj prirejajo čislana pevstva in druga društva koncerte in veselice, rodoljubi in prijatelji mile slovenske pesmi naj zbirajo prispevke. Vsak najmanjši dar posameznika povzdigne ponos našega velikega dela in šteje naj si vsak zaveden Slovenec v posebno častno dolžnost, biti uvrščen v imeniku prispevalcev za spomenik našima preljubljenima skladateljema, bratoma Ipavic! — Pripravljalni odbor je tudi založil prav krasne razglednice s slikama bratov dr. Benjamin in dr. Gustava Ipavic. Slike se naročajo pri blagajniku pripravljalnega odbora gospoda Janko Artmana v Šentjurju ob južni žel. Kličemo še enkrat vsa slovenska pevstva in prosvetna društva in vse zavedne Slovence na delo za prispevke, da se posreči slovenskemu narodu postaviti spomenik možema, ki sta zapustila svojemu z zadnjo žilico ljubljenu narodu tako veliko duševne hrane slovenske pesmi, zraven tega pa še tudi za gospodarsko povzdigo slovenskega kmeta ogromno veliko koristnega doseglja. Zatorej z isto zavestjo in dolžnostjo prispevaj k spomeniku od naših slavljencev ljubljene slovenski kmetič, kakor sleherni slovenski inteligent, da tako pokaže rod slovenski, kako ljubi velike može.

Pripravljalni odbor za spomenik slovenskima skladateljema bratoma dr. Benjamin in dr. Gustav Ipavic Št. Jurij ob južni železnici, 24. avgusta 1910.
Josip Drogenig l. r., Fran Kartin l. r.,
t. č. tajnik. t. č. predsednik.

Rdor pospešuje „Mir“, dela za narod!

Zahvala.

Mati, bratje in sestre izrekajo najpriskrenejšo zahvalo vsem pogrebcom, osobito preč. duhovščini, ki so se tako obilno udeležili pogreba našega nepozabljivega sina, oziroma brata, preč. gospoda

Janeza Ogriza,

dekana, kn. šk. duhovnega svetovalca in župnika v Kapli na Dravi.

Loterijske številke 13. avgusta 1910:

Trst 74 15 3 81 73
Linc 69 68 74 6 57

Tržne cene v Celovcu

11. avgusta 1910 po uradnem razglasu:

B l a g o	100 kg		80 litrov (biren)	
	od	do	K	v
	K	v	K	v
Pšenica	—	10	11	78
Rž	16	16	66	10
Ječmen	—	18	86	19
Ajda	—	18	—	9
Oves	16	16	70	5 62
Proso	—	—	—	—
Pšeno	—	28	25	17 80
Turščica	—	—	—	—
Leča	—	—	—	—
Fizola rdeča	—	—	—	—
Repica (krompir)	—	5	55	2 50
Deteljno seme	—	—	—	—
Seno, sladko	6	8	—	—
„ kisló	3	5	50	—
Slama	2	70	4	—
Zelnate glave po 100 kosov	—	—	—	—
Repa, ena vreča	—	—	—	—

Ž i v i n a	Počrea	100 kilogramov			Prignalo	Prodalo
		žive vage		zaklana		
		od	do	od do		
v k r o n a h						
Konji	—	—	—	—	—	—
Biki	—	—	—	—	—	—
Voli, pitani	—	—	—	—	—	—
„ za vožnjo	385	520	—	—	8	4
Junci	236	340	—	—	4	3
Krave	260	540	—	—	69	28
Telice	151	300	—	—	5	3
Svinje, pitane	—	—	—	—	—	—
Praseta, plemena	24	80	—	—	166	118
Ovce	—	—	—	—	—	—

Večje posestvo

zeli kupiti proti gotovini arijec. Posestvo naj obstoji večinoma iz sečnega gozda in pašnikov. Pismene, zelo podrobne ponudbe s ceno in v nemškem jeziku pisane naj se pošljejo na gosp. Hubert Friedl sen., Dunaj V./1. Uspešno posredovanje se honorira.

Louske puške

vseh sestav, priznано delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom, priporočá

Prva borovska orožnotovarniška družba

Peter Wernig,

družba z omejeno zavezo v Borovljah, Koroško.
Ceniki brezplačno in poštne prostó.

Mlin naprodaj

ob veliki cesti blizu trga s tovarno, kjer dela do 500 mož. Mlin je na tri tečaje, ima stalno vodo in je pri hiši tudi pekarija s štirimi sobami. Zraven mlina je hlev in kotci za svinje, drvarnica in šupa za vozove ter dva velika vrta. Proda se zaradi odpotovanja. Več pove **Marija Puškarič**, mlinarica v Brdinah, pošta Guštanj, Koroško.

Superfosfat

mineralno in animalično, najbolj priznано, najbolj zanesljivo in najcenejše gnojilno sredstvo fosforove kisline

za vsako zemljo.

Vsebina strogo zajamčena. Zajamčen najhitrejši učinek, najboljši uspehi.

Za pomladansko obdelovanje neogibno potreben.

Dalje

amoniakove, kalijeve in solitarjeve superfosfate

odpošiljajo vse

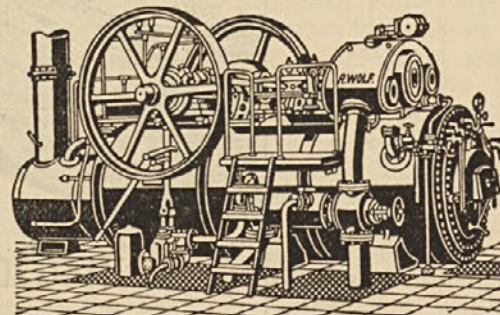
tovarne umetnih gnojil, trgovci, poljedelske zadruge in društva.

Pisarna: Praga, Prikopi 17.

Rž se proda najdražje Manče - mlinu. Nakup vsaki dan v skladišču: Celovec, Heuplatz šte. 17.

Linc 1909: Zlata kolajna; najvišje odlikovanje.

R. WOLF Magdeburg-Buckau.

Filialka Dunaj, Dunaj, III., Heumarkt št. 21.

Premakljivi in nepremakljivi polnoprni in patentovani

vročeparni lokomobili

z 10 do 800 konjskimi silami.

Najbolj gospodarsk, trpežen in zanesljiv gonilen stroj za vse vrste delovanja v industriji in poljedelstvu.

Vseh izdelkov nad 650.000 PS.

Priporočamo našim gospodinjam pravi **FRANCKOV**: kavni pridatek z tovarniško znamko: kavni mlinček: iz zagrebške tovarne.

Tovarniška znamka.

el zaga II, Y 1161, 12:9 II. V.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Delniška glavica K 3.000.000.
Rezervni fond K 300.000.

Denarne vloge obrestujemo po **4 1/2 %** od dne vloge do dne vzdiga.

Kolodvorska cesta šte. 27.

Zamenjuje in eskomptuje izrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone. Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi. Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije. — Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podružnice v Spiljetu, Trstu in Sarajevu.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobiček 300.000 frankov. Na mesečno vplač. po K 8— za kom. Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobiček K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10— za komad. Prodaja vseh vrst vred. papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.